

A tanácskozás témája (akadémia és/vagy egyetem?) nagyon aktuális és minden résztvevő számára érdekes volt. Összesen 17 előadás hangzott el, ezek mindegyikét vita követte. Az előadások alapvetően három csoport volt sorolhatók:

- a román kollégák által tartott előadások (összesen 7);
- a Humboldt egyesületek képviselőinek saját országuk viszonyait bemutató előadásai (számszerint 6), valamint
- a Németországból érkezett résztvevők 4 előadása.

Az előadások az előzetes irányelveknek megfelelően elsődlegesen az alap kutatások helyzetével és problémáival foglalkoztak, a viták során azonban mód nyílt a tudomány általánosabb problémáinak megvitatására is. Így a tanácskozás összességében nagyon hasznos eszme- és információcserére adott alkalmat.

Szerencsés volt a rendezvény színhelyének kiválasztása is. Az ismert üdülőhely, Sinaia minden szempontból jobb feltételeket nyújtott a közgyűlés megrendezésére, mint pl. Bukarest. Egyfajta lazításként lehetőség nyílt kulturális programokon való részvételre (látogatás az egykori királyi nyári rezidencián, ugyanott hangverseny), valamint a Déli-Kárpátokban is tudunk egy rövid kirándulást tenni.

DÖVÉNYI ZOLTÁN

Az IAG Délkelet-Ázsiai Regionális Konferenciája (Szingapúr, 1995. jún. 18–23.)

Délkelet-Ázsia világszerte az érdeklődés középpontjába került. Ezt nem csupán a térség gyors gazdasági fejlődése, kibontakozó idegenforgalma magyarázza, hanem egyre pezsgőbb tudományos élete is. Ezekben az országokban ragyogó lehetőségek adódnak a természeti környezet tanulmányozására (a geomorfológián belül maradvá, gondoljunk csak a természeti veszélyforrások, tehát az árvizek, a földrencsuszamlások vagy a vulkán-kitörések, földrengések hatásterületének térképezésére, a trópusi karsztosodás vagy mállás folyamataira). A jól képzett és a kutatásokhoz megfelelő anyagi forrásokkal rendelkező ázsiai kutatók egyre inkább maguk igyekeznek kihasználni ezeket a lehetőségeket.

A Geomorfológusok Nemzetközi Szövetségének (IAG) vezetősége 1993-ban, Hamiltonban tartott konferenciáján ezért örömmel fogadta a térség leggazdagabb államának, Szingapúrnak a jelentkezését egy regionális geomorfológiai konferencia megrendezésére. Az eseményt 1995-ben kívánták megrendezni, amikor a sziget- és városállam a Maláj Államszövetségtől való elszakadásának – azaz a Brit Nemzetközösségen belüli függetlenné válásának – 30. évfordulóját ünnepelte. (A fényes évfordulót ugyan kissé beárnyékolja az, hogy sok szingapúri szemében a függetlenség kinyilvánítása kényszerlépés volt, hiszen ha a malájok nem akartak volna „megszabadulni” a szingapúri kínaiaktól, a Maláj-félsziget mint természetes földrajzi egység, minden szempontból kedvezőbb állami keret lehetett volna.)

A fényűzően modern Szingapúrban 32 ország csaknem 250 geomorfológusa gyűlt össze, hogy – legalábbis minden második előadásban, ill. poszteren – Ázsia vagy Ausztrálázsia aktuális felszínfejlődési kérdéseit megtárgyalja. A résztvevők majdnem fele ázsiai országot képviselt (bár a Szovjetunió utódállamaiból vagy a közel-keleti országokból senkivel sem találkoztunk), de természetesen sokan jöttek Európából, Észak-Amerikából és Ausztráliából is. Még Afrika néhány országa is képviseltette magát. Ide kell számítani azt a kb. 250 szingapúri földrajztanárt is, akiknek az ülésszakok közötti szünnapon szemináriumot rendeztek.

A magyar részvételnek külön hangsúlyt adott, hogy a következő regionális konferenciát 1996. ápr. 9–12. között, Veszprémben mi rendezzük. Végül a szegedi József Attila Tudományegyetemről RAKONCZAI J.-nek, Budapestről, az MTA Földrajztudományi Kutató Intézetből pedig KIS É.-nak és LÓCZY D.-nek sikerült előteremtenie az utazás és a részvétel (möglegyeten borsos) pénzügyi fedezetét, ők lehettek jelen, hogy szervezési tapasztalatokat gyűjtsenek.

A tágas Marina Mandarin szállodában megrendezett konferencián négy plenáris előadás hangzott el. Az egyik vezető felszínalaktani folyóirat, a Zeitschrift für Geomorphologie felkérésére M. G. WOLMAN amerikai professzor az emberi tényezőnek a felszínalakulás folyamatában játszott szerepéről beszélt, B. K. TAN (Malajai Egyetem, Kuala Lumpur) Délkelet-Ázsia földtani szerkezetét vázolta fel; B. G. THOM (Új-Angliai Egyetem, Armidale, Ausztrália) a tengerpartok geomorfológiájának kutatását kapcsolta össze a

partvédelem gyakorlati feladataival; R. F. STALLARD (az Egyesült Államok Geológiai Szolgálat) pedig a mállás és az erózió tektonikus, környezeti és gyakorlati vonatkozásait boncolgatta. A legtöbb újdonságot a legutolsó előadásban hallottuk: megismerkedhettünk egy új becslési eljárással, amellyel az egy-egy vízgyűjtőn tapasztalható erózió mértékét meg lehet határozni.

A szerdai szünnap kivételével egész héten négy ülészak folyt egymással párhuzamosan a legváltozatosabb témakörökben. Ezek megközelítőleg teljes listája: folyóvízi formaképződés; lejtős tömegmozgások; üledékes kőzetekből álló felszínnek lepusztulása; negyedidőszaki felszínfejlődés a trópusokon; trópusi talajok és felszínformák; a forró éghajlat szercepe a formaképződésben; trópusi tengerpartok, a tengerszint ingadozásai; paleohidrológia és környezeti változások; emberi hatások a folyórendszerekre; a neotektonika és a felszínfejlődés kapcsolata; a mállás és a felszínformák, deflációs folyamatok; vulkáni és gránitfelszín formái.

A karsztkutatók a nemrég elhunyt, neves brit geomorfológus, M. SWEETING emlékére a trópusi karszosodásról rendeztek ülészakot, amelyen a szakterület legnagyobb tekintélyei szerepeltek. Még két speciális szekcióra került sor: a környezeti változásokkal foglalkozó SCOPE-program és az INQUA tengerpartok kutatására szakosodott bizottságok tartott munkamegbeszélést.

Ekkora választékból reménytelen feladat úgy válogatni, hogy az olvasó átfogó képet kapjon az előadásokról, de néhány ázsiai témájú előadást mégis illik megemlíteni. A folyami szekcióban érdekes volt a Jangce-delta fejlődését a neotektonikus mozgásokkal összevetve vizsgáló előadás Zh. CHEN, Sanghaj és D. J. STANLEY, Smithsonian Intézet, Washington). A trópusi mállás ütemét India egy száraz és egy szélirányba eső vidékén tanulmányozta H. BRÜCKNER (Marburg). Eredményei új megvilágításba helyezik J. BÜDEL klimatikus morfológiáját. E. LÖFFLER (Saarbrücken) meglepő megfigyeléseket tett a természetnek a talajképződésben és a felszínformálásban betöltött szerepével kapcsolatban. Holland kutatók J. J. NOSSIN és R. VOSKUIL etc. Enschede) mutatták be a Szunda-paleovulkán felszínfejlődését. Több japán előadás (pl. H. KADOMURA, Tokió) foglalkozott az antropogén eróziós folyamatokkal.

Bár néhány meghirdetett szakmai kirándulás ezúttal is elmaradt, azokat, amelyeket megtartottak, sikeresnek bizonyultak. A trópusi karsztk rajongói Borneó szigetén, Sarawak malajziai szövetségi állam Mulu-hegységében csodálatos formákban gyönyörködhettek. Két terepbejáráson mi, magyarok is ott voltunk: a Maláj-félsziget belsejében E. B. YEAR (Malajai Egyetem, Kuala Lumpur), Jáva nyugati és középső részén pedig felváltva és többek között J. J. NOSSIN, N. N. SUTIKNO (Gajah Madah Egyetem, Jogjakarta) és A. GUPTA (Szingapúri Nemzeti Egyetem) volt a kalauzunk.

A konferencia előtt Malajziában, Kuala Lumpur és Ipoh között a gránit- és a mészkőterületek érintkezési zónáját követtük. Itt alakultak ki azok a – mára már nagyrészt kimerült – ölelőhelyek, amelyekről Malájféld híres volt. A bányák további hasznosításával, a mészkőzóna peremi törése menti barlangokkal, a folyóvízi formákkal és a különböző fennsíkra, amelynek üdülterületé fejlődése számos környezeti problémát (erdőirtás, talajerózió, csuszamlások) vet fel. A kirándulás nagy hiányossága volt, hogy nem kaptunk hozzá útvonalvezetőt, de még vázlatos térképet sem. Az egzotikus táj és a szóbeli magyarázatok ezt csak részben tudták pótolni.

A tanácskozást követő tanulmányút Jakartából, Indonézia túlnépesedett, elnyomorodott, de mostanában némi gazdasági élénkülést mutató fővárosából Bandungon keresztül Jogjakarta környékére vezetett. Útközben Jáva működő és kialudt vulkánjait, a fiatal szerkezeti mozgások tájformáló hatását, kúp-karsztos vidéket, mely vízű öblökkel tagolt tengerpartot, jellegzetes teraszos rizsföldeket, teaültetvényeket és az emberi társadalom tájalakító tevékenységének számos egyéb következményét, valamint a táj különleges kulturális látnivalóit (köztük a buddhista Borobudurt és a hinduista Prambanant) csodálhattuk meg. A magyarázatokat itt néhány különnyomat egészítette ki. „Programon kívül” egy épülő völgyzáró gátat is meglátogattunk Jogjakartától ÉNy-ra, ahol a vízépítő mérnökök és a környezetvédelmet képviselő geográfusok szakmai vitájába csöppen-tünk bele.

A szingapúri regionális konferencia fontos lépés volt abban a folyamatban, amelynek során az IAG igazi világszervezetté fejlődik. A résztvevők gyakran idézték H. VERSTAPPENnek, a Nemzetközi Földrajzi Unió holland elnökének megjegyzését, miszerint néhány évtizede még alig lehetett geomorfológussal találkozni ebben a térségben, ma viszont már több államban eredményes tudományos műhelyek tevékenykednek.

A rendezvény megszervezését két egyetem vállalta. A koordinálásért köszönet illeti A. GUPTA professzort (Szingapúri Nemzeti Egyetem) és GOH K. Ch.-t (Nanyang Műszaki Egyetem), akiknek talán a legnehezebb feladatuk az volt, hogy a méregdrága városban elfogadható áron találjanak szállást a laposabb erszényű résztvevők számára.

LÓCZY DÉNES